

AKČNÍ PLÁN

naplňování

**Strategie transformace péče o ohrožené děti
a rodiny na území Pardubického kraje**

na období 2024 - 2026

Prosinec 2023

Úvod

Tento dokument navazuje na Akční plán naplňování Strategie transformace péče o ohrožené děti a rodiny na území Pardubického kraje na období 2021–2023 (dále AP 21-23) a pokračuje v naplňování cílů definovaných ve Strategii transformace péče o ohrožené děti a rodiny na území Pardubického kraje (dále Strategie).

Akční plán je členěn do 7 strategických cílů, ke kterým byly definovány ve spolupráci odborů sociálních věcí, školství a zdravotnictví dílčí oblasti, jejichž naplňování bude realizováno prostřednictvím naplánovaných aktivit. Jednotlivé cíle jsou v tomto Akčním plánu formulovány s ohledem na to, že některé cíle Strategie byly již částečně naplněny či jsou naplňovány prostřednictvím jiných strategických dokumentů kraje nebo se naopak ukázala potřeba daný cíl vnímat v širším kontextu, než byl původně formulován.

Pardubický kraj je v oblasti transformace péče o ohrožené děti dlouhodobě aktivní. Hlavní prioritou transformačních aktivit je snaha zajistit, aby potřebná pomoc a podpora byla ohroženým rodinám dostupná, přicházela včas, byla kvalitní a individualizovaná. Základním předpokladem efektivity realizovaných opatření na podporu a pomoc rodinám v nepříznivé situaci je fungující mezíresortní spolupráce. Podporou mezíresortní spolupráce a sdílení informací můžeme pro naplňování cílů Strategie také efektivněji využít aktivity jednotlivých odborů v rámci naplňování jejich vlastních resortních strategií.

Úkolem AP je tedy primárně rozvoj multidisciplinární spolupráce, koordinování aktivit na území kraje, kvalitní předávání informací mezi jednotlivými aktéry a dohled nad tím, aby naplňování aktivit AP vedlo ke zvyšování dostupnosti a efektivity podpory ohroženým rodinám v kraji.

Seznam zkratk

AD	Azylový dům
AP	Akční plán
ČR	Česká republika
DC	Dětské centrum
DD	Dětský domov
DI	deinstitucionalizace
DO	doprovázející organizace
DOZP	Domov pro osoby se zdravotním postižením
IPOD	individuální plán ochrany dítěte
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NNO	nestátní neziskové organizace
NRP	náhradní rodinná péče
ORP	Obec s rozšířenou působností
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
OSV	Odbor sociálních věcí Krajského úřadu Pardubického kraje
OŠ	Odbor školství Krajského úřadu Pardubického kraje
OZ	Odbor zdravotnictví Krajského úřadu Pardubického kraje
PK	Pardubický kraj
PP	pěstounská péče
PPP	příbuzenská pěstounská péče
SAS	Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi

Cíl 1: Rozvoj mezioborové spolupráce v oblasti péče o ohrožené děti

Formulování tohoto cíle vychází ze zkušeností získaných naplňováním aktivit předcházejících Akčních plánů Strategie, kdy se téma spolupráce a případové koordinace krystalizovalo jako základní předpoklad úspěšného řešení případů.

Znalost a vymezení kompetencí jednotlivých aktérů včetně prohlubování vzájemné spolupráce je nejlepší prevencí dublování pomoci nebo v krajních případech dokonce realizování protichůdných kroků jednotlivými aktéry. Zapojení odborníci by měli být společně podporou pro rodiče při řešení jejich obtížné situace, nebo případně řízení problému převzít, pokud je jeho řešení nad síly rodiny. Základním předpokladem je kromě kvalitního předávání informací, také propojení kompetencí a úkonů jednotlivých profesí tak, aby na sebe vzájemně navazovaly a vytvářely mozaiku podpory s jednotným cílem.

Dalším důležitým aspektem efektivní pomoci je včasnost. Interdisciplinární spolupráce se při řešení situace ohrožených dětí nejvíce osvědčuje, pokud je uplatňována od prvního momentu identifikování potenciálního ohrožení dítěte. Včasný záchyt a následný rychlý postup předchází prohlubování problémů rodiny, a tím nedochází ke zbytečné stigmatizaci rodiny.

Opatření 1.1.: Podpora multidisciplinárního přístupu při řešení případu ohroženého dítěte v oblasti sociálně-právní ochrany dítěte

Multidisciplinárním přístupem je myšlen takový způsob práce, kdy aktéři zapojení do jednoho případu partnersky spolupracují, efektivně vzájemně komunikují a plánují tak, aby byl maximálně využit jejich společný potenciál znalostí, zkušeností a intervencí ve prospěch jednotlivce či celé skupiny. Prospěchem je myšlena maximální možná podpora při řešení složité situace rodiny tak, aby ohrožení dítěte bylo minimalizováno nejen krátkodobě, ale v dlouhodobém horizontu.

Cílem jsou metodické změny, které by zpřehlednily a detailně popsaly role, způsob spolupráce, předávání informací a plánování postupu všech aktérů při řešení jednotlivých případů v oblasti sociálně-právní ochrany. Krajský OSPOD v podpůrné i kontrolní metodické roli bude rozvíjet kvalitu služeb pro ohrožené rodiny, podporovat využívání osvědčených a jednotných metod spolupráce napříč zdravotními, sociálními a školskými službami.

Aktivita	Výstup	Odpovědnost	Termín
Sjednocení přístupu a spolupráce všech subjektů v oblasti sociálně-právní ochrany při vyhodnocování situace dítěte a následné tvorbě plánu podpory založené na vyhodnocení nenaplněných potřeb ohroženého dítěte.	Metodiky pro pobytové zařízení a služby, terénní a ambulantní služby sjednocené podle struktury vyhodnocování OSPOD	OSV, OŠ, OZ	1/2025
Definice multidisciplinární spolupráce včetně všech procesů předávání informací o případu mezi jednotlivými aktéry.	Metodika multidisciplinární spolupráce a sdílení případových informací v oblasti SPO	OSV, OŠ, OZ	12/2025

Ověření efektivity multidisciplinárního přístupu mapováním případů ohrožených rodin.	Dotazníkové šetření pro OSPOD, sociální služby a pobytová zařízení	OSV	12/2026
Pokrytí poptávky po případové metodické podpoře ze strany OSPOD, služeb pro rodiny a pobytových zařízení.	Metodické vedení OSPOD ORP, sociálních služeb a pobytových zařízení v náročných kauzách	OSV, OŠ, OZ	Od 1/2024

Opatření 1.2.: Rozvoj spolupráce sociálních, zdravotních a školských zařízení v oblasti prevence

Toto opatření navazuje na cíle formulované ve Strategii primární prevence rizikového chování dětí a mládeže Pardubického kraje 2020–2028, která je také postavena na aktivním přístupu ke spolupráci jednotlivých subjektů včetně aktivního zapojení do platform spolupracujících institucí.

Kraj si klade za cíl v této oblasti vybudovat funkční síť podpory propojením sociálních, školských a zdravotních služeb, tak aby se dětem a jejich rodinám dostávala pomoc více formou preventivních intervencí než případných restriktivních opatření. Podstatou tohoto přístupu je vzájemná znalost sítě tak, aby bylo možné k jednotlivým případům rychle sestavit akceschopné týmy, které koordinovaně spolupracují a řeší problémy již v preventivní rovině. Zároveň je nutné prosazovat takové metody spolupráce, které vedou k efektivnímu a individualizovanému přístupu k případu. Kvalita péče poskytované v terénu je jednoznačně vyšší, pokud jednotlivé subjekty spolupracují. Sdílením informací a poznatků také výrazně snižují míru zatížení rodin např. opakovaným zjišťováním faktů a skutečností rozhodných pro rychlé a cílené poskytnutí podpory a pomoci.

Školy a zdravotnická zařízení budou znát lokální síť poskytovatelů podpory ohroženým dětem a rodinám a budou tak moci cíleně oslovit vhodné odborníky, kteří budou připraveni efektivně spolupracovat a znát principy práce v multidisciplinárních týmech. Cílem opatření je tedy podpora využívání takových metod a nástrojů, díky kterým je ohrožení dítěte identifikováno včas a následná podpora a pomoc je poskytována individualizovaně a koordinovaně.

Aktivita	Výstup	Odpovědnost	Termín
Podpora využívání nástrojů včasné identifikace rizik na základních a mateřských školách.	Šíření nástrojů vytvořených za účelem včasné identifikace ohroženého dítěte	OŠ, OZ, OSV	Od 9/2025
Šíření dobré praxe multidisciplinárního přístupu.	Realizovaná setkání k tématu mezioborové spolupráce pro ZŠ a MŠ v kraji	OŠ, OZ, OSV	10/2025
Vznik multidisciplinárních týmů včasné intervence na úrovni okresu.	Vznik min. jednoho dalšího multidisciplinárního týmu na základě vytvořené metodiky mobilního týmu včasné intervence	OSV	12/2026
Vzdělávání pro pracovníky základních a mateřských škol v oblasti prevence.	Realizovaná vzdělávání	OŠ, OSV	12/2025
Příprava vzdělávání na téma multidisciplinární spolupráce a funkce	Prezentace a informační materiály pro školy	OSV, OŠ	9/2024

mobilního týmu včasné intervence pro metodiky prevence MŠ a ZŠ.			
Metodická podpora školním poradenským pracovníkům, kterou poskytuje mobilní tým včasné intervence.	Telefonická konzultační linka	Externí realizátor ve spolupráci s OŠ a OSV	Od 4/2024

Opatření 1.3.: Metodická podpora služeb a organizací pracujících s ohroženými dětmi v návaznosti na získanou zpětnou vazbu od příjemců služeb

Akční plán si klade za cíl formulovat způsoby spolupráce jednotlivých služeb a zařízení pro děti a ohrožené rodiny a zároveň se soustředit na přenositelnost kvalitních modelů vzájemné spolupráce na celé území Pk. Cílem tohoto opatření je propojit a metodicky podporovat jednotlivé subjekty zapojené do řešení nepříznivé situace rodiny, motivovat ke změně šířením příkladů dobré praxe a nabízením realistických řešení.

Nutnou součástí a podmínkou rozvoje kvality sociálních služeb je nastavení systému monitoringu a vyhodnocování dopadu realizovaných aktivit skrze sdílení zkušeností a sběru zpětné vazby.

Kraj bude nadále podporovat azylové bydlení jako řešení dočasného krizového charakteru, které má poskytovat zázemí ohroženým rodinám s dětmi, případně mladým dospělým po nezbytně dlouhou dobu, ale nesmí být vnímán jako trvalé řešení nepříznivé situace rodiny. Dopad dlouhodobého setrvávání rodin v azylovém bydlení na děti je traumatizující a mělo by být prioritou pro všechny relevantní subjekty.

Aktivita	Výstup	Odpovědnost	Termín
Sdílení zkušeností a dobré praxe z oblasti monitorování a vyhodnocování kvality služeb. Navázání mezikrajského dialogu na téma sdílení zkušeností s vyhodnocováním kvality služeb.	Realizovaná setkání aktérů podpory ohrožených rodin na mezikrajské i lokální úrovni	OSV	Od 9/2024
Rozvoj kapacit služeb v Pk v návaznosti na vyhodnocování kvality poskytované péče a v souladu s lokálními potřebami kraje.	Propojení systému evidování poptávky s vyhodnocováním kvality nabízených služeb	OSV, OZ, OŠ	Od 1/2025
Metodická kontrola a následné vzdělávání v identifikovaných slabých místech ve službách a zařízeních, které se zaměřují na podporu ohrožených dětí.	Realizované procesní audity ve službách a zařízeních se zaměřením na potřeby ohrožených dětí	OSV	12/2025

Cíl 2: Sdílení informací o dostupné podpoře rodinám a dětem i vzájemně mezi aktéry

Komunikace s veřejností představuje jednu z klíčových oblastí v transformaci systému péče o ohrožené děti. Dostupnost informací o nabízených službách je základním předpokladem pro zajištění dostupnosti podpory všem, kdo ji v kraji potřebují. Sektor služeb je značně rozsáhlý a představuje celou škálu nejrůznějších činností. Předpokladem pro dobré informování rodičů o dostupné podpoře je to, aby také odborníci, kteří s rodinami pracují, dobře znali lokální síť služeb a dostupné podpory. Je žádoucí, aby např. každý OSPOD měl k dispozici seznam poraden, poskytovatelů služeb pro rodiny s dětmi, školských zařízení a dalších odborných pracovníků v oblasti podpory dětí a jejich rodin působících v jeho obvodu, a byl tak schopen rodině doporučit konkrétní pracoviště s ohledem na specifické potřeby rodiny (finanční náklady, časové možnosti, jazyková vybavenost, zkušenosti s prací s mezinárodní rodinou apod.).

Podmínkou efektivní prevence je dostupnost informací o možnostech podpory (šíření informací prostřednictvím škol, obcí, poskytovatelů zdravotních služeb, komunitních center a dalších subjektů, web, sociální sítě atd.) budoucím rodičům, dětem, dospívajícím, mladým dospělým atd. Informační kampaň bude kromě nabízené pomoci motivovat rodiny, aby se nebály pomoc vyhledat např. z obavy ze stigmatizace (protože pomoc občas potřebuje každý a je důležité si o ni umět říct a vědět, kde ji hledat). Do poskytování informací a poradenství budou zapojeny běžné komunitní subjekty (školy a školská zařízení, komunitní centra, poskytovatelé zdravotních služeb jako například pediatři, gynekologové, praktičtí lékaři, nemocnice atd.).

Opatření 2.1.: Sdílení informací o dostupné podpoře a pomoci prostřednictvím škol, školských a zdravotnických zařízení a sítí služeb

Aktivita	Výstup	Odpovědnost	Termín
Setkávání lokálních aktérů sítě se zástupci škol a školských a zdravotnických zařízení s cílem informovat o síti nabízených služeb. Důležité je zároveň vyjasňování kompetencí a rolí jednotlivých subjektů tak, aby pedagogům bylo zřejmé, na koho se s konkrétním problémem mohou rodiny obrátit a mohli tak rodiny adekvátně informovat.	Multidisciplinární lokální kulaté stoly na úrovni ORP	OSV, OŠ, OZ	6/2025
Zajištění dostupných informací rodičům, kteří nejsou schopni vyhledat si potřebnou pomoc a není v jejich případě možné využít běžné informační kanály.	Informační materiály pro rodiče dětí nastupujících do prvních tříd ZŠ	OŠ, OSV	12/2026
Zajištění informovanost o fungujících modelech včasné intervence s využitím multidisciplinárního přístupu	Kazuistický sborník s pravidelnou aktualizací.	OSV, OŠ, OZ	1/2026
Dostupné informace o možnostech podpory a pomoci v jednotlivých lokalitách na úrovni ORP.	Info materiály pro rodiče distribuované prostřednictvím škol, úřadů a lékařských ordinací	OSV, OŠ, OZ	1/2025

Cíl 3: Podpora duševního zdraví dětí v Pk

Jedním ze zásadních problémů v oblasti dětského duševního zdraví v České republice je pozdní záchyt a následné dlouhé časové prodlevy při zajištění odpovídající terapie. V okamžiku, kdy v rodině intervenuje orgán sociálně-právní ochrany, je již často velmi obtížné situaci řešit následkem kumulovaných problémů. Včasnost a dostupnost podpůrných aktivit limituje „vysokoprahovost“ a komplikovanost systému služeb, chybějící informace o možnostech pomoci, jejich nepřehlednost či nízká srozumitelnost pro cílovou skupinu, a hlavně dlouhodobé nedostupné kapacity odborníků. Svou roli zde hraje rovněž nedůvěra dětí a mladistvých k „oficiálním“ zdrojům, což vede k vyhledávání či sdílení často mylných až škodlivých informací na sociálních sítích. U některých rodin hraje roli rovněž obava z určité stigmatizace kvůli spolupráci s psychiatry, psychology či sociálními službami.

Opatření 3.1.: Vytvoření funkčního systému včasné pomoci dětem ohroženým v oblasti duševního zdraví

AP zahrnuje mapování terénu a zajištění informací, které pomohou adaptovat modely spolupráce v této oblasti pro potřeby Pardubického regionu. V první fázi je důležité, aby byly šířeny nástroje pro včasné indentifikování dětí ohrožených v oblasti jejich duševního zdraví. Aby následná mezioborová spolupráce fungovala, je důležité sjednotit přístup pracovníků k řešení situací spojených s duševním zdravím dětí a znalost podpůrné sítě. Klíčová je zde rychlost zajištění podpory dítěti, kdy není možné, aby rodina musela např. na psychologickou pomoc čekat několik týdnů nebo dokonce měsíců.

I v této oblasti bude pomáhat sběr příkladů dobré praxe, které budou dokreslovat osvědčené procesy a modely spolupráce a mohou se stát přenositelným a replikovatelným zdrojem inspirace.

Dalším krokem bude zapojení mobilních týmů včasné intervence do systému podpory, aby bylo srozumitelné, co mohou školská a zdravotnická zařízení očekávat, pokud se na mobilní tým obrátí s žádostí o spolupráci. Klíčovou výhodou zapojení mobilního týmu do řešení situace dítěte je právě jeho multidisciplinární přístup a rychlost s jakou může do případu vstoupit.

Aktivita	Výstup	Odpovědnost	Termín
Sběr kazuistik k případům spolupráce mobilního týmu včasné intervence a škol nebo zdravotnických zařízení.	Přehled řešených situací a realizovaných kroků pro podporu ohroženého dítěte	OSV, OŠ, OZ	6/2025
Vytvoření a pilotní odzkoušení nástroje pro včasnou identifikaci rizik v oblasti duševního zdraví dítěte ve školách.	Pilotně vyzkoušený nástroj/metoda pro včasnou identifikaci ohroženého dítěte	OSV, OŠ, OZ	12/2025
Distribuce nástroje včasné identifikace rizik pro všechny aktéry sítě.	Nástroj pro včasnou identifikaci rizik je dostupný všem ZŠ a MŠ	OSV, OŠ, OZ	12/2026

Opatření 3.2.: Vznik mobilních týmů včasné intervence

Dalším, neméně důležitým cílem, je podpora vzniku dalších multidisciplinárních (MD) týmů v oblasti prevence duševního zdraví dětí. MD týmy by měly být schopné zajistit potřebnou péči odborníků podle potřeb dítěte, sdílet informace a vyhodnocovat situaci v krátkém čase tak, aby potřebná podpora byla dítěti zajištěna co nejdříve. Důraz bude kladený na to, aby byly zapojené všechny pomáhající profese v případě. Multidisciplinárním přístupem je v rámci této metodiky myšlen způsob práce, jakým různé profese a organizace partnersky spolupracují, efektivně vzájemně komunikují a plánují tak, aby byl maximálně využit jejich společný potenciál znalostí, zkušeností a intervencí ve prospěch jednotlivce či celé skupiny. Prospěchem je myšlena maximální možná podpora v péči a zajištění „běžného“ života dítěti ohroženému duševním onemocněním. Fungování MD týmu bude vycházet ze zpracované metodiky pilotního MD, realizovaného v rámci systémového projektu OSV na podporu duševního zdraví. Pilotní MD tým bude také spolupracovat na vytvoření nástroje pro pracovníky škol a školských zařízení k identifikaci ohrožení duševního zdraví dítěte.

Aktivita	Výstup	Odpovědnost	Termín
Zpracování přenositelného modelu mobilního týmu včasné intervence pro další šíření dobré praxe.	Metodika mobilního týmu	OSV	9/2024
Vznik Mobilního týmu včasné intervence na území Poličska.	Vznik mobilního týmu	OSV	1/2025
Model spolupráce v síti (zapojení školských, sociálních a zdravotnických zařízení) a nastavení metodické podpory.	Popis spolupráce (kompetence, metody práce, vyhodnocování)	OSV, OŠ, OZ	4/2025
Příprava informačních materiálů modelu včasné identifikace dítěte ohroženého duševním onemocněním pro rodiče i školy.	Informační materiály a prezentace	OSV, OŠ	12/2024

Cíl 4: Včasná a cílená podpora rodinám jako prevence vzniku ohrožení

Klíčovou roli v této oblasti hrají základní a mateřské školy, které mají největší potenciál odhalit ale i pomoci minimalizovat rozvoj ohrožení v situaci dítěte. V minulém strategickém období přibýlo škol, které využily možnosti zaměstnat ve škole psychologa nebo sociálního pedagoga, který může intenzivněji spolupracovat s rodiči při řešení situace dítěte a tento trend stále pokračuje. Mnoho škol se ovšem potýká s celorepublikovým problémem personální nedostatečnosti, kdy je velmi složité v některých oblastech nalézt kvalifikované zaměstnance. Nedostatek kapacit psychologů vede k tomu, že školy i přes zájem nemohou pro školu psychologickou pomoc zajistit.

Opatření 4.1.: Podpora škol v jejich roli v prevenci rozvoje ohrožení dětí

Informace o možných formách spolupráce a včasné intervence pro pomoc dětem, které se nacházejí v potenciálním ohrožení, musí být doručeny zejména ředitelům škol, metodikům prevence, ale také třídním učitelům a vychovatelům ve školních družinách. Z terénu dostáváme informace o tom, že je třeba zaměřit pozornost také na děti v mateřských školách, kde už se často objevují první náznaky budoucích problémů dítěte a zároveň je zde mnohem větší možnost navázání kontaktu a spolupráce s rodiči díky jejich každodennímu kontaktu s pracovníky MŠ.

Aktivita	Výstup	Odpovědnost	Termín
Informování managementu škol o možnostech dostupných zdrojů v oblasti prevence ve vztahu k ohroženým dětem ve spolupráci s krajským školským koordinátorem prevence a Krajským centrem primární prevence Pardubického kraje (KCPP).	Vzdělávání pro ředitele a pedagogy	OŠ, OSV	9/2024
Zajištění kontinuity vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti ohrožených dětí.	Každoroční nabídka vzdělávání pro školy	OŠ, OSV	8/2025
Informování o možnostech multidisciplinární spolupráce v oblasti prevence pro ředitele MŠ. Podpora využívání metod aktivujících rodiče a děti do řešení jejich situace např. případové a rodinné konference.	Prezentace a informační materiály	OŠ, OSV	11/2024
Metodická podpora školním poradenským pracovníkům, kterou poskytují mobilní týmy včasné intervence.	Telefonická konzultační linka	OSV, OŠ	1/2025

Opatření 4.2.: Vzdělávání učitelů zaměřené na zvyšování kompetencí v tématu ohrožených dětí

V rámci nastaveného systému pravidelného vzdělávání učitelů bude prosazováno, aby byla zařazena oblast zvyšování kompetencí v oblasti naplňování potřeb ohrožených dětí. Ředitelé škol budou ve spolupráci s Centrem celoživotního vzdělávání - zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků Pardubického kraje (CCV) a Krajským centrem primární prevence Pardubického kraje (KCPP) metodicky vedeni k tomu, aby zahrnovali tato témata do plánů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

Aktivita	Výstup	Odpovědnost	Termín
Vytvoření/upravení existujících metodických a vzdělávacích materiálů pro školy v oblasti trauma respektujícího přístupu a identifikace ohrožení duševního zdraví dětí.	Informační materiály distribuované do škol na území kraje	OSV, OŠ	9/2025
Vzdělávání pracovníků ZŠ a MŠ v oblasti identifikace poruch attachmentu, práce s traumatem a konceptem sociálního vyloučení dítěte.	Prezentace a informační materiály	OŠ, OSV	12/2025
Prezentace modelů spolupráce na akcích s tematikou primární prevence.	Kazuistické workshopy/prezentace	OSV, OŠ	9/2026

Opatření 4.3.: Zapojení dalších subjektů pracujících s dětmi do preventivních programů

Aktivita	Výstup	Odpovědnost	Termín
Podpora aktérů působících v oblasti volného času dětí v jejich zapojení do systému včasné intervence.	Přehled možností a využitelných nástrojů	OSV, OŠ, OZ	9/2025
Podpora dalších subjektů v povinnosti preventivně působit a iniciovat funkční spolupráci na lokální úrovni.	Jednání se zástupci neziskového sektoru, příspěvkových organizací a obcí	OSV, OŠ	10/2024
Navázání spolupráce s Místními akčními skupinami (MAS) na hledání vhodných řešení podpory a pomoci na základě lokální poptávky. Šíření příkladů dobré praxe preventivních aktivit na lokální úrovni.	Účast na jednáních MAS, prezentace příkladů dobré praxe	OSV	12/2026

Cíl 5: Kraj disponuje sítí kvalitních služeb pro děti se zdravotním postižením a jejich rodiny, která reflektuje poptávku

Tato oblast se věnuje podpoře rodinám pečujícím o osobu s nějakou formou znevýhodnění. Základní, přirozenou a zároveň finančně nejméně nákladnou formou péče o osoby se zdravotním postižením nebo chronickým onemocněním apod. je neinstitucionalizovaná (neformální) péče poskytovaná v domácím prostředí ostatními členy rodiny, případně širším okolím v rámci místního společenství. Aby bylo možné tuto formu péče rozvíjet, potřebují mít pečující osoby snadno dostupné podpůrné a odlehčovací služby.

Vedle rozvoje sítě služeb je třeba nastavit také systém mapování potřeb a podpořit flexibilitu služeb. Nabídka musí reagovat na poptávku a ne naopak. Je třeba nastavit systém získávání zpětné vazby od cílové skupiny. V rámci naplňování tohoto cíle bude kraj realizovat mimo jiné tzv. focus group – setkávání skupin příjemců služeb pro děti se zdravotním znevýhodněním k získávání zpětné vazby ohledně poskytovaných služeb.

Pardubický kraj se v tomto období také zaměří na vzdělávání pracovníků DOZP pro děti v oblasti podpory vztahu dětí s jejich rodinami a intenzivnějšího zapojování členů rodiny do aktivit kolem dítěte, zaměření na vnímání reálných potřeb dítěte a podpory jeho osamostatňování. Aktivita AP se zaměřují na způsob, jakým jsou děti připravovány na dospělý život a zda je maximálně využitý potenciál transformovaných domácností jako místa, kde se děti mají učit co největší samostatnosti.

Opatření 5.1.: Nastavení odpovídajících kapacit služeb pro rodiny s dětmi se zdravotním znevýhodněním

Aktivita	Výstup	Odpovědnost	Termín
Mapování potřeb rodin s dětmi se zdravotním znevýhodněním a podpora podpůrných skupin.	Systém průběžného mapování potřeb a kapacit služeb pro děti se zdravotním znevýhodněním	OSV, OZ, OŠ	12/2024
Zvýšení kapacit odlehčovacích a respitních služeb zejména se zaměřením se na služby pro děti s PAS.	Počet míst odpovídá poptávce	OSV, OZ	12/2026
Rozvoj spolupráce mezi DOZP, DC, DD a OSPOD v zajištění péče o děti se zdravotním znevýhodněním.	Metodické a kazuistické setkávání všech relevantních aktérů	OSV, OZ, OŠ	8/2024
Vzdělávání pracovníků v sociálních a zdravotních službách zajišťujících péči o děti se zdrav. znevýhodněním zaměřené na rozvoj individuálního přístupu.	Realizovaná vzdělávání pracovníků	OSV, OZ	1/2026

Opatření 5.2.: Metodické vedení pracovníků DOZP zaměřené na podporu samostatnosti a rozvoj zdravých vztahů dětí se zdravotním znevýhodněním

Aktivita	Výstup	Odpovědnost	Termín
Metodické vedení pracovníků DOZP v oblasti práce s rodinou dětí zde umístěných a hledání cest k jejich zapojení do života dětí.	Metodické porady s pracovníky dětských domácností DOZP konané 2x ročně	OSV	Od 1/2024
Aktivní příprava dospívajících dětí na dospělost s využitím všech možností komunitního života s cílem dosáhnout maximální míry samostatnosti dětí před jejich přechodem do služby pro dospělé klienty.	Vzdělávání v oblasti podpory samostatnosti osob se zdrav. znevýhodněním a odborné konzultace jednotlivých případů	OSV, OŠ	12/2026
Vzdělávání pracovníků v sociálních a zdravotních službách zajišťujících péči o děti se zdrav. znevýhodněním zaměřené na rozvoj individuálního přístupu.	Realizované vzdělávání pro všechny pracovníky dětských domácností DOZP	OSV	1/2026

Cíl 6: Pomoc dětem, které nemohou žít ve vlastní rodině

Tento cíl se nově bude zabývat situací dětí žijících mimo své rodiny širěji. Tedy ne pouze tématu pěstounské péče, ale také např. podpoře procesů návratu dětí z pobytových zařízení zpět do své rodiny nebo přípravou dospívajících na samostatný život. Navrhovanými aktivitami tedy cílíme hlavně na osvětovou činnost v oblasti neinstitutonální péče mezi laickou i odbornou veřejností a na rozvoj procesů, které pomáhají zvyšovat kvalitu života dětí žijících mimo vlastní rodiny.

Pardubický kraj dlouhodobě realizuje aktivity na podporu pěstounské péče, a to jak v oblasti osvěty, tak vyhledávání nových pěstounů. Zahraniční zkušenosti ukazují, že nezbytným předpokladem pro vyhledání potřebného počtu pěstounů je kontinuální realizace náborových kampaní zaměřených na vyhledání pěstounů pro děti v evidenci. Současně je nutné, aby zároveň probíhalo kontinuální vyhodnocování těchto aktivit s cílem „odhalit“ klíčové momenty úspěchu či neúspěchu např. v rámci činnosti OSPOD, aktivitách kampaně, při návratu dítěte do biologické rodiny, v procesu přípravy pěstounů, schvalování a zprostředkování pěstounské péče, v doprovázení pěstounů ze strany pověřených organizací apod.

Opatření 6.1.: Vyhledávání pěstounů v návaznosti na potřeby dětí v evidenci

Pardubický kraj bude pokračovat v realizaci kampaně na vyhledávání pěstounů ve spolupráci s městy a nestátními organizacemi s cílem posílit počet zájemců o pěstounskou péči. Tato kampaň bude realizována v souladu se zpracovanou Strategií pro pěstounství v Pardubickém kraji, která vznikla v rámci pracovní skupiny NRP a definuje klíčové cíle a aktivity směřující k navýšení počtu náhradních rodičů v Pk. Proto tento Akční plán nebude podrobněji rozpracovávat jednotlivé aktivity, ale bude sledovat jak jsou naplňovány aktivity definované pracovní skupinou.

Aktivita	Výstup	Odpovědnost	Termín
Realizace kroků formulovaných ve Strategii pro pěstounskou péči v Pk	Realizovaná opatření podle zpracovaného plánu	OSV	12/2024
Zpracování návazného plánu aktivit a opatření na období 2025- 2026 v návaznosti na výstupy vyhodnocení realizovaných aktivit v roce 2024	Plán naplňující cíle Strategie pro pěstounskou péči v Pk	OSV	12/2024
Realizace kampaně pro specifické skupiny dětí (starší děti a sourozenecké skupiny) ve spolupráci s MPSV	Kampaň pro děti se specifickými potřebami, pro které se nedaří nalézt pěstouny	OSV	12/2025

Opatření 6.2.: Spolupráce aktérů v procesů přechodu dítěte z pobytového zařízení do rodiny a naopak

Nejvýznamnější roli v procesu transformace hraje potřeba sjednocení postupů před, během a při ukončování umísťování dětí a odborná a metodická podpora při situacích, se kterými se pracovníci v transformovaných zařízeních v těchto situacích setkávají. Metodická podpora je ze strany zařízení poptávána nejenom v obecných postupech, ale chybí i metodická podpora, která by vedla ke zlepšení spolupráce s rodinami dětí nebo spolupráce s externími sociálními nebo školskými službami a zařízeními.

Přechod dítěte do/z péče pobytového zařízení je klíčovou fází, kdy mohou profesní chyby ovlivnit úspěšnost adaptace dítěte a mají zásadní vliv na další život dítěte. V praxi je přístup k této fázi případu velmi rozdílný a neexistuje žádný metodický materiál, který by tento proces sjednocoval. Vše se odvíjí od individuální odbornosti a osobní angažovanosti jednotlivých pracovníků. Cílem tohoto opatření je tedy sjednocení postupu na území celého kraje, stanovení základního standardu a formulování rolí a odpovědnosti jednotlivých aktérů ve školských, zdravotních i sociálních pobytových zařízeních.

Aktivita	Výstup	Odpovědnost	Termín
Sjednocení postupů přechodu dítěte z/do pobytového zařízení	Metodika procesů pro pobytová zařízení	OSV, OŠ, OZ	1/2025
Nastavené procesů monitorování a vyhodnocování adaptace dítěte v novém prostředí.	Stanovení odpovědnosti za sledování adaptace dítěte v novém prostředí	OSV, OZ, OŠ	1/2026
Revizní setkání k případům, kdy došlo k neúspěšné adaptaci dítěte na nové prostředí a nové pečovatele.	Realizovaná revizní setkání	OSV, OZ, OŠ	Od 1/2024

Cíl 7: Proces deinstitutionalizace zařízení pobytové péče o děti v kraji probíhá v zájmu dětí a s jejich aktivním zapojením

Kraje mají výrazné kompetence pro realizaci procesů transformace péče o ohrožené děti a rodiny. Realizaci transformačních procesů mohou přispět k odstranění nejvýraznějšího nedostatku a překážce v této oblasti, kterou je rezortní roztříštěnost, a dosáhnout integrovaného přístupu při řešení situace ohrožených dětí a rodin alespoň na úrovni příslušného kraje. Dosavadní zkušenost s transformací na území Pk dávají jasnou informaci o tom, že se jedná o kroky které, výrazně zkvalitňují život zde umístěných dětí a pomáhají přiblížit dětem běžný způsob života a lépe je připravují na samostatný život.

Opatření 7.1.: Dokončení procesu transformace dětských domovů a dětských center

V současné době je na MPSV připravována dotační výzva ze zdrojů Národního plánu obnovy, která by umožňovala krajům investovat do nákupu nebo přestavby nemovitostí pro potřeby transformace pobytových zařízení pro děti. Díky této výzvě bude možné realizovat transformaci pobytových zařízení v kratším časovém horizontu než v případě, že celý proces bude financovat pouze kraj z vlastních zdrojů. Zásadní v procesu transformace je spolupráce všech dotčených odborů na naplňování cílů spojených s deinstitutionalizací zařízení pobytové péče o děti, což bude klíčové hlavně v nadcházejícím období, kdy vzhledem ke krátkému časovému limitu výzvy bude třeba všechny plánované kroky realizovat ve velmi krátké době.

Aktivita	Výstup	Odpovědnost	Termín
Zpracování projektu na investice do transformace pobytových zařízení v Pk financované z Národního plánu obnovy	Předložený projekt	OSV, OZ, OŠ	8/2024
Pokračování v transformaci DD Pardubice, Holice a Dolní Čermná s využitím možnosti financování z prostředků Národního plánu obnovy	Transformované domácnosti ve všech DD v Pk	OSV, OŠ	12/2026
Transformace ZDVOP v DC Veská v souladu s kritérii pro transformované dětské domácnosti.	Transformovaná služba ZDVOP	OSV, OZ	12/2026
Vytvoření a odzkoušení nástroje pro identifikaci přenášení „ústavních prvků“ do transformovaných domácností ZDVOP a DOZP.	Nástroj pro identifikaci přenášení „ústavních prvků“	OSV, OZ	6/2025

Opatření 7.2: Participace dětí - zapojení dětí do procesů, které se jich týkají

Participační právo dětí a mladých dospělých je ukotveno v článku 5 a 12 Úmluvy o právech dítěte. V České republice se téma participace stále vnímáno jako nový směr a zapojení dětí do diskusí, hledání řešení nebo i jen informování o tom, co se v oblasti ohrožených dětí děje nového je stále velmi malé. Přestože se v diskusích stále častěji mluví o tom, že dítě má být v centru zájmu odborníků, prakticky je to tak, že je zde zastoupenou pouze fiktivně a v představách diskutujících. Stále se zapomínáme ptát dětí na jejich názor i v oblastech, které se jejich života zásadně týkají. Nezbytným prvkem tohoto přístupu je aktivní vytváření příležitostí pro přizývání dětí a mladých k rozhodování a diskusím. Oni jsou cílovou skupinou celé transformace, a proto by měli být součástí jejich plánování.

Zdrojem informací pro nastavování dalších kroků transformace a změn v poskytování péče ohroženým dětem bude participační skupina dětí a mladých dospělých, kteří mají přímou zkušenost s deinstitutionalizací nebo sociálně-právní ochranou a dokáží reflektovat procesy s ohledem na potřeby

dětí. Tato skupina bude zapojována do diskusí o transformaci a metodické podpoře pobytových zařízení, sociálních služeb, OSPOD atd. Také je třeba zaměřit pozornost na zvyšování kompetencí pracovníků pobytových zařízení rozvíjet individuální potřeby dítěte a využívat potenciálu transformovaných domácností ve snaze minimalizovat přenos institucionálních prvků do života dětí umístěných v pobytových zařízeních.

Aktivita	Výstup	Odpovědnost	Termín
Ustavení Participační skupiny dětí a mladých dospělých a její zapojení do spolupráce v rámci metodické podpory kraje.	Fungování participační skupiny Pk	OSV, OŠ, OZ	12/2024
Sjednocení postupů při přípravě dětí na přemístění do jiného typu zařízení nebo transformované domácnosti.	Metodika zpracovaná ve spolupráci s Participační skupinou a její následná implementace	OSV, OŠ, OZ	12/2025
Sběr a vyhodnocování dat dopadu transformace na situaci dětí umístěných v těchto domácnostech.	Zpracování dat, interpretace výsledků a navržená doporučení směrem k jednotlivým zařízením	OSV, OŠ, OZ	6/2025